

**IV MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA KATECHETYCZNA
„WSPÓŁCZESNA KATECHEZA I EDUKACJA RELIGIJNA
W WYBRANYCH KRAJACH EUROPY”**

(Tarnów, 25 maja 2010 r.)

Katedra nauk pedagogiczno-katechetycznych Wydziału Teologicznego Sekcja w Tarnowie UPJPII w Krakowie oraz katedra teologii pastoralnej małżeństwa i rodziny ISNaR w Łomiankach Wydziału Teologicznego UKSW, zorganizowała IV Międzynarodową Konferencję Katechetyczną: „Współczesna katecheza i edukacja religijna w wybranych krajach Europy”, która odbyła się w Tarnowie 25 maja 2010 r. Konferencję objął patronatem Biskup Tarnowski – bp dr Wiktor Skworec. Natomiast patronatem medialnym konferencję objęło Radio RDN Małopolska oraz tarnowski oddział „Gościa Niedzielnego”. W konferencji uczestniczyło blisko dwieście osób – studenci WTST: klerycy i świeccy, studenci kursu licencjackiego, księża i katecheci diecezji tarnowskiej oraz goście. Wygłoszone w języku angielskim wykłady i stawiane podczas dyskusji pytania oraz odpowiedzi były tłumaczone na język polski przez p. dr hab. Elżbietę Osewską.

Konferencja naukowa rozpoczęła się o 13.45. Na wstępie ks. dr hab. Antoni Żurek (dziekan WTST), wskazując na zaproponowaną tematykę zaproszonych prelegentów z ośrodków naukowych w Polsce i za granicą (Portugalia, Słowenia, Czechy), a także polski kontekst – otworzył konferencję, wprowadził w zaproponowane zagadnienie oraz przywitał organizatorów, wykładowców i uczestników konferencji. Podkreślił, iż powyższą konferencję naukową należy zaliczyć do znaczących wydarzeń naukowych tarnowskiego środowiska akademickiego, a m.in. ze względu na ilość zagranicznych prelegentów, do największego i najpoważniejszego wydarzenia na naszym Wydziale Teologicznym.

Główni wykładowcy konferencji naukowej ukazali zaproponowane zagadnienie: „Współczesna katecheza i edukacja religijna w wybranych krajach Europy” w różnych aspektach i krajowych kontekstach. Ks. dr hab. Józef Stala, prof. UPJPII (WTST, Tarnów) wygłosił wykład *Katecheza i edukacja religijna w Polsce*, w którym ukazał kontekst polski zarówno katechezy jak i edukacji religijnej. Najpierw został ukazany system edukacji w Polsce z uwzględnieniem właśnie zachodzących kolejnych zmian, jak *Podstawa Programowa Kształcenia Ogólnego* z 2009 r., obowiązek edukacji szkolnej pięcioletników od 2011 r., a sześciolatników od 2012 r. Zostały także przybliżone dane statystyczne dotyczące edukacji w Polsce z uwzględnieniem liczby dzieci oraz ilości szkół katolickich i fenomenu szkół noszących imię Jana Pawła II. Z kolei zostały omówione założenia edukacji religijnej i katechezy w Polsce, łącznie z przygotowawaną nowelizacją zarówno *Podstawy programowej katechezy* jak i *Programu nauczania religii*. Wskazując na zmiany zachodzące w edukacji wpływające na edukację religijną, zostały omówione zadania edukacji religijnej i katechezy na poszczególnych etapach edukacyjnych. W podsumowaniu zostały zaproponowane aktualne wyzwania i propozycje, które niejako stanowiły ciekawe „wprowadzenie”, podłoże i punkt odniesień do kolejnych wystąpień.

Ks. dr Paulo Malícia (dyrektor Wydziału Katechetycznego w Lizbonie, Portugalia) przedstawił wykład *Catechesis and Religious Education in Portugal*, w którym ukazał portugalski kontekst katechezy i edukacji religijnej. Portugalia bowiem jest krajem Europy Południowej (10 milionów mieszkańców), w którym 87% ludności deklaruje „katolicyzm”, ale jedynie 14% uczęszcza na niedzielne msze św. To kraj katolicki (21 diecezji, 4380 parafii i 2878 ośrodków duszpasterskich, 52 biskupów, 3797 kapłanów, 212 diakonów stałych, 6177 religijnych i 594 członków instytutów świeckich, 6391 katechetów, 2000 nauczycieli religii w szkołach), ale zwłaszcza w ostatnich latach potrzebujący drugiej – nowej ewangelizacji. 40% dzieci i młodzieży szkolnej objętych jest nauką religii w szkole (1 godzina tygodniowo opcjonalnie). Przed współczesną katechezą i edukacją religijną w Portugalii stoi wiele wyzwań. Nastąpił swojego rodzaju „koniec” tzw. tradycyjnej katechezy, a powstała potrzeba nowej ewangelizacji współczesnego społeczeństwa pluralistycznego. Potrzeba również katechezy dorosłych, zachęcania doro-

słych do przyjęcia odpowiedzialności za misję Kościoła i dawania świadectwa chrześcijańskiego w społeczeństwie. Potrzebna jest reforma Kościoła oraz powrót do katechez biblijnych i liturgicznych.

Ks. mgr lic. Ryszard Biernat (doktorant WTST, Tarnów; przez 13 lat pracował i studiował we Francji) przedłożył wystąpienie *Katecheza i edukacja religijna we Francji*. Rozpoczął od ukazania panoramy historycznej nauczania religijnego we Francji. Szczególnie podkreślił kryzys nauczania religii i katechezy, związany z ogólnym kryzysem wiary we Francji powstałym zwłaszcza po Soborze Watykańskim II. Współcześnie katecheza odbywa się przy parafiach i w szkołach katolickich – prywatnych, choć m.in. z braku odpowiedniej kadry katechetów jest na słabym poziomie. Duszpasterze starają się prowadzić indywidualne nauczanie religii, zwłaszcza przy okazji przygotowywania do sakramentów świętych. Współcześnie zauważalne są nowe formy katechezy dorosłych, m.in.: Kurs Alfa i Parafialne Komórki Ewangelizacyjne.

P. dr hab. Elżbieta Osewska (UKSW, Warszawa – autorka m.in. monografii: *Edukacja religijna w szkole katolickiej w Anglii i Walii w świetle „Living and Sharing Our Faith. A National Project of Catechesis and Religious Education”*, Tarnów 2008) przygotowała i przedstawiła wykład: *Katecheza i edukacja religijna w Wielkiej Brytanii*, w którym najpierw ukazała uwarunkowania historyczne edukacji religijnej w Anglii i Walii oraz omówiła kontekst społeczno-polityczny, następnie scharakteryzowała system edukacji w Anglii i wskazała na zachodzące różnice pomiędzy szkołą wyznaniową i państwową. Zostały podane fundamenty zrozumienia kontekstu edukacyjnego oraz społecznego powstania i funkcjonowania edukacji religijnej w Anglii. Ukazała również specyfikę szkoły katolickiej z jej trzema głównymi filarami: Jezus Chrystus będący centrum edukacji, integralność w rozwoju wychowanka oraz wspólnotowość. Dlatego edukacja religijna w szkole katolickiej zachowuje charakter katechezy sprzyjającej rozwojowi wiary ucznia.

Prof. Dr. Janez Vodičar SDB (salezjanin, profesor na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu w Ljubljanie, Słowenia) w swoim wykładzie *Catechesis in Slovenia* najpierw przedstawił nową sytuację katechetyczną w Słowenii po II wojnie światowej, za czasów komunizmu: brak miejsca na katechezę, programów, podręczników, dominacja „starych” metod katechetycznych, co nie dawało zbyt wielu możliwości dla przeżyć religijnych. Te wyzwania podjęto w styczniu 1957 r. podczas obrad Międzydiecezjalnej Rady Katechetycznej i wskazano kilka propozycji rozwiązań. Prelegent zaprezentował także stosowany do dziś przez katechetów magazyn dla dzieci „Mavrica” (Rainbow), który wprowadza dzieci do czytania literatury religijnej, a rodzicom daje wskazówki dotyczące życia religijnego z dziećmi w rodzinie. Podobną funkcję spełnia miesięcznik „Ognjišče” (Ognisko) przeznaczony dla młodzieży. W katechezę przygotowującą do bierzmowania angażują się bardziej ludzie świeccy. Na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu

w Ljubljanie, na specjalizacji teologiczno-duszpasterskiej, przygotowywani są katecheci przez co najmniej trzy lata. Również zostały opracowane na każdą klasę podręczniki katechetyczne. Katechezę organizuje i koordynuje w Słowenii Urząd do spraw Katechetycznych poprzez grupowanie sił wszystkich słoweńskich katechetów w dziedzinie prowadzenia katechizowania, przygotowywanie podręczników i materiałów katechetycznych, a także kształcenie katechetów.

S. Prof. Dr. Erika Prijatelj OSU (urszulanka, profesor na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu w Ljubljanie, Słowenia) podczas wykładu *Religious Education in Slovenia* starała się zaprezentować nauczanie religii w szkole na Słowenii. W 1991 r. nastąpiło rozdzielenie Kościoła i państwa. Natomiast od 1995 r. notujemy „Białą Księgę” dotyczącą edukacji religijnej w Republice Słowenii, nauczanie religii bowiem jako przedmiot szkolny nie należy do integralnej części programu nauczania szkoły publicznej, gdyż szkoła nie może być pod wpływem Kościoła. Z kolei od 1996 r. wszelkie oznaki religijne są zabronione w przedszkolach i szkołach państwowych, ale i w przedszkolach oraz szkołach prywatnych. Natomiast tylko w wyjątkowych przypadkach jest dopuszczone nauczanie religii na terenie szkoły, ale wyłącznie poza godzinami lekcji. Jednak takie zezwolenie na wniosek dyrektora szkoły – po spełnieniu odpowiednich warunków – może wydać tylko minister.

Ostatni prelegent, ks. mgr lic. Mariusz Kuźniar (doktorant UPS w Rzymie, wykładowca na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Karola w Pradze, Czechy) podczas wykładu *Katecheza i edukacja religijna w Czechach* omówił kontekst społeczny, polityczny i religijny Czech (około 10 mln ludności, z czego tylko prawie 27% to katolicy obu obrządków, 1793 księży, 520 księży zakonnych, 3137 parafii, 2123 sióstr zakonnych), począwszy od 1918 r., czyli powstania Czechosłowacji, poprzez ukazanie sytuacji II wojny światowej i czasu komunizmu („twarde” lata 50., Praska Wiosna 1968, lata 70. i 80. i czasy współczesne). Obecnie nauczanie religii w szkołach występuje jako przedmiot nieobowiązkowy. Katechetyczne dokumenty Kościoła są tłumaczone na język czeski, a także przygotowywane lokalne dokumenty, podręczniki i materiały katechetyczne.

Taka bogata panorama oraz treść katechezy i edukacji religijnej z poszczególnych krajów Europy spowodowała ożywioną dyskusję. Prelegenci odpowiadali na stawiane w języku polskim i angielskim pytania. Ks. J. Stala prowadził powstałą dyskusję i dokonał podsumowania całej konferencji. W zamierzeniu organizatorów powyższa konferencja naukowa nawiązywała do wcześniejszych konferencji, które odbyły się w Tarnowie, a także ukazała panoramę katechezy i edukacji religijnej w kilku krajach Europy, aby w tej perspektywie niejako na nowo – jeszcze raz – przyjrzeć się katechezie i edukacji religijnej w Polsce, a przede wszystkim dostrzec zmiany, zagrożenia, wyzwania i szukać nowych rozwiązań. Niniejsza konferencja niewątpliwie była ubogaceniem dla studentów, katechetów, duszpasterzy, pracowników

naukowych ze względu na uświadomienie oraz dostrzeżenie po raz kolejny – w świetle innych krajów Europy – sytuacji, kondycji, a także perspektyw i wyzwań stojących przed katechezą i edukacją religijną w Polsce.

Ks. Józef Stala